

Egenkontrollprogram för Folköl-, tobak- och läkemedelsförsäljning

Checklista för den person som ansvarar för försäljningsställets egenkontroll.

- Informera samtliga som arbetar på försäljningsstället om försäljningsreglerna, samt be att de skriver på att de tagit emot och förstått reglerna.
Informationen ska upprepas 2ggr / år.
- Kontrollera att försäljningsreglerna följs och vidta åtgärder om reglerna inte följs.
Anteckna de åtgärder som vidtagits i egentillsynsprogrammet
- Se till att det finns tydliga dekaler eller skyltar om åldersgränser vid entrén, kassan och där folkölen är placerade.
Kontrollera dekaler och skyltar 2 ggr / år.
- Se till att kontrollprogrammet finns tillgänglig i försäljningslokalen och direkt kan visas upp vid tillsynsbesök från Umeå kommun eller Polismyndigheten.

Kontrollprogrammet är upprättat den _____

Underskrift av ägare / ansvarig för försäljningen	Ansvarig för beställning och kontroll av skyltning
Namnförtydligande	Namnförtydligande

Den som har tillskrivits ansvaret för folköls-, tobaks och läkemedelsförsäljning har ansvar för att försäljning inte sker till minderåriga, att folköl ej säljs till personer som är påtagligt påverkade av alkohol eller andra droger samt att folköl, tobak och nikotinläkemedel inte säljs till person som uppenbart ska langa vidare till minderårig.

Om försäljningsstället bryter mot dessa regler har tillståndsmyndigheten möjlighet att stoppa försäljning av folköl och tobak under 6 månader. Vid upprepade brott mot lagen kan försäljningen hävas under 12 månader.

Försäljningsregler.

- **Be om legitimation.**

När någon ser ut att vara under 25 år och vill köpa folköl, tobak eller nikotinläkemedel – be om legitimation. Kom ihåg att den som är äldre än 18 år normalt inte har något att invända.

- **Om kunden inte har rätt ålder.**

Säg att Du inte har rätt att sälja folköl, tobak eller nikotinläkemedel till någon som inte fyllt 18 år.

- **Om kunden inte har legitimation.**

Säg att Du inte har rätt att sälja folköl, tobak eller nikotinläkemedel till någon som inte kan visa att han fyllt 18 år.

- **Om den som inte fyllt 18 år säger sig vilja köpa åt någon annan som har rätt ålder.**

Förklara att det är förbjudet.

- **Om du misstänker att någon med rätt ålder tänker lämna varan till någon som inte fyllt 18 år.**

Förklara att Du måste fråga om köpet görs åt någon som inte fyllt 18 år. Om Du efter svaret fortfarande misstänker att allt inte står rätt till – vägra försäljning. Säg att Du inte har rätt att sälja vid misstanke.

- **Om kunden är märkbart påverkad av alkohol eller annat berusningsmedel.**

Säg att Du inte har rätt att sälja folköl till person som är märkbart påverkad av alkohol eller annat berusningsmedel. (Tecken på att en person är märkbart påverkad kan vara att denne blir störande, raglar eller har svårighet att kontrollera sitt tal och uppträdande i övrigt).

- **Om kunden ändå står på sig.**

Be en kollega att hjälpa till. Förklara annars att det inte lönar sig att diskutera mer.

- **Om kunden blir aggressiv.**

Ta det lugnt själv. Be en chef eller kollega hjälpa till. Om kunden gör något olagligt -ingrip inte, men observera vad som händer och gör anteckningar när det hela är över. Du kan behövas som vittne. Berätta vad som hänt för din chef. Vid behov ring polisen.

Övrigt;

.....

.....

Den som säljer folköl, tobak eller receptfria läkemedel har ett personligt straffansvar och är skyldig att förvissa sig om att mottagaren fyllt 18 år. För att detta skall vara möjligt krävs att legitimation begärs av kunderna. Eftersom en persons ålder ofta är svår att bedöma bör legitimationskontrollen omfatta de vars ålder uppskattas till under 25 år. Försäljning av folköl får dessutom inte ske om mottagaren är märkbart påverkad av alkohol eller annan drog eller om misstanke finns om langning dvs. att folkölen, tobaken eller läkemedlen skall lämnas över till någon som inte fyllt 18 år. Det bör påpekas att lagen inte ger utrymme för undantag om föräldrar eller annan vårdnadshavare lämnat sitt godkännande.

- Den som säljer folköl, tobak eller receptfria läkemedel till någon som inte fyllt 18 år eller folköl till någon som är märkbart påverkad av alkohol eller annan drog kan dömas till böter eller fängelse i högst 6 månader.

Kontroll av skyltar och dekaler.

Skyltar och dekaler bör kontrolleras minst två gånger per år. Fyll i datum för kontroll nedan så du enkelt kan se när senaste kontrollen utfördes.

Vid: folkölet, tobaken eller läkemedlen	Datum			
Vid kassan	Datum			
Vid entrén	Datum			

Ansvar och rutiner

Försäljningsansvarig

- Den försäljningsansvarige har god kännedom om grundkraven för att få sälja folköl, alkohollagen samt försäljningsreglerna i övrigt. Den försäljningsansvarige har tillgång till svensk alkohollag.
- Den försäljningsansvarige har god kännedom om grundkraven för att få sälja tobak och receptfria läkemedel. Den försäljningsansvarige har tillgång till gällande lagstiftningar.
- Försäljningsansvarig informerar personalen om egenkontrollprogrammets innehåll. Informationstillfällena skall dokumenteras skriftligt.
- Det är också den försäljningsansvarige som ansvarar för att skyltar om åldersgränser finns i butiken.
- Den försäljningsansvarige ansvarar för innehållet i egenkontrollprogrammet och förändrar detta vid behov. Vilka förändringar som skett och åtgärder som vidtagits ska dokumenteras.
- Om problem uppstår gällande försäljningsbestämmelserna gör försäljningsansvarig en bedömning om lämpliga åtgärder för att komma tillrätta med problemet och dokumenterar detta.

Informationsrutiner

- Nyanställda och tillfällig anställd personal informeras om gällande lagar, regler och rutiner snarast möjligt och innan de påbörjar kassatjänst; dock senast två veckor efter att anställningen påbörjats.
- Övrig personal informeras två gånger per år i samband med ordinarie personalträffar. Dessa tillfällen sker i månad och i månad.
- Inför helgerna påsk, första maj, midsommar, skolavslutning, skolstart, halloween, jul eller nyår bör en kortare repetition av gällande lagar, regler och rutiner genomföras.
- I samband med dessa helger/tillfällen bör man vara ytterligare restriktiv med försäljningen av folköl.
- Ansvarig för informationen och genomförandet är ägaren/försäljningsansvarige.
- Informationstillfällen dokumenteras! Alla deltagare signerar!

Information till kund om regler för skyltning.

Skyltning som upplyser kund om gällande regler ska finnas vid entré, vid varje kassa samt där folköl, tobak och läkemedel finns.

Rutiner om problem uppstår

Om problem uppstår gör försäljningsansvarig en bedömning om lämpliga åtgärder för att komma tillrätta med dessa.

Exempel på lämpliga åtgärder är:

- Omedelbart gå igenom försäljningsbestämmelserna med personalen.
- Förändra praktiska rutiner.
- Under viss tid enbart bedriva försäljning över disk.
- Upphöra med ölförsäljning vissa tidpunkter och/eller dagar.

Dokumentera!

Marknadsföring

Den försäljningsansvarige ser till att marknadsföring sker med måttfullhet och i enlighet med gällande lagstiftningar. Om annonsering är centralt samordnad är det försäljningsansvariges ansvar att kontrollera så att annonserna och marknadsföringen följer gällande regler. Om något verkar fel tas kontakt med den som utformat och/eller ansvarar för annonsen.

Dokumentera!

Ansvar

Öl klass II (Folköl). SFS 1994:1738.

10 kap 7 §. Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet säljer eller utlämnar alkoholdrycker i strid med 3 kap 8 § till någon som inte uppnått föreskriven ålder eller som är märkbart påverkad av alkohol eller annat berusningsmedel, eller vid partihandel underlåter att på sätt som föreskrivs i 4 kap 7 § förvissa sig om att köparen har rätt att återförsälja eller inköpa varan, döms för olovlig dryckeshantering till böter eller fängelse i högst sex månader

För olovlig dryckeshantering döms också den som försäljer öl i strid med förbud som meddelats enligt 7 kap 21 § eller tillåter alkoholförtäring i strid med 6 kap 9 §. Lag (2001:414).

Receptfria läkemedel. SFS 2009:730.

24 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 9 eller 12 § första stycket döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

I ringa fall ska inte dömas till ansvar.

25 § Den som har överträtt ett vitesföreläggande eller ett vitesförbud ska inte dömas till ansvar enligt denna lag för en gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet.

26 § Läkemedel som har varit föremål för brott enligt denna lag eller dess värde samt förklarats förverkat, om det inte är uppenbart oskäligt.

Tobak. SFS 1993:581.

27 § Om en tobaksvara säljs utan att säljaren förvissat sig om att köparen uppnått 18 års ålder eller vid risk för langning, kan handlingen polisanmälas då den utgör olovlig tobaksförsäljning enligt 12 § första eller andra stycket samt 27 § vilket kan leda till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är gärningen att anse som ringa döms inte till ansvar.

Den som har överträtt ett vitesföreläggande eller ett vitesförbud skall inte dömas till ansvar enligt denna lag för gärning som omfattas av föreläggandet eller förbudet.

Utdrag ur Läkemedelsverkets föreskrifter om handel med vissa receptfria läkemedel. LVFS 2009:20, den 28 oktober 2009.

Egenkontrollprogram

16 § Ett egenkontrollprogram som är anpassat för den enskilda verksamheten ska vara upprättat när verksamheten påbörjas. Egenkontrollprogrammet ska hållas aktuellt och revideras enligt en fastställd instruktion. Egenkontrollprogrammet ska hållas tillgängligt för tillsyn och kontroll.

Verksamhetsutövaren ansvarar för att personal som deltar i detaljhandeln är förtrogen med innehållet i det upprättade egenkontrollprogrammet samt med gällande bestämmelser på området.

17 § Egenkontrollprogrammet ska innehålla:

1. instruktion för hur anmälningar om väsentliga förändringar enligt 5 § ska göras,
2. instruktion för hur det ska säkerställas att inköp av läkemedel sker i enlighet med 6 §,
3. instruktion för mottagande och kontroll av leveranser i enlighet med 7 §,
4. instruktion för hur läkemedel ska exponeras och förvaras i enlighet med 8 och 9 §§,
5. instruktion för hur tillhandahållande av läkemedel ska ske i enlighet med 10 och 11 §§,
6. instruktion för hur läkemedel som enligt 11 § inte får lämnas ut ska tas om hand på lämpligt sätt,
7. instruktion för hur reklamationer och indragningar av läkemedel ska hanteras i enlighet med 12 och 13 §§,
8. instruktion för hur läkemedel som enligt 14 § inte får lämnas ut på nytt ska tas om hand på lämpligt sätt,
9. instruktion för hur dokumentation enligt 15 § ska upprättas och arkiveras,
10. instruktion för hur personalen fortlöpande ska hållas förtrogen med egenkontrollprogrammets innehåll samt gällande bestämmelser på området i enlighet med 16 §,
11. instruktion för hur bestämmelserna om åldersgräns vid köp av läkemedel i 12 och 13 §§ lagen (2009:730) om handel med vissa receptfria läkemedel ska följas,
12. instruktion för hur kravet på information i 15 § lagen (2009:730) om handel med vissa receptfria läkemedel ska uppfyllas samt

13. instruktion för hur uppgifter ska lämnas till Apotekens Service AB enligt 16 § 4 lagen (2009:730) om handel med vissa receptfria läkemedel.

Länkar till information och lagtext m.m.

www.umea.se	Info, blanketter m.m.
www.fhi.se/tillsyn/	Info, alkohollag och tobaks
www.lakemedelsverket.se/	Info, anmälan, lag, förordning
www.riksdagen.se	propositioner, lagar och förordningar
www.notisum.se	lagar, förordningar
www.alkoholkommitten.se	Info, kampanjer, broschyrer, skyltning
www.svenskhandel.se	Fackligt, mm
www.handels.se	Fackligt, mm
www.coop.se	
www.ica.se	
www.okq8.se	
www.statoil.se	
www.preem.se	
www.shell.com	
www.7-eleven.se	
www.pressbyran.se	

Tillståndsenhetens kontaktuppgifter

Sture Bäckström, inspektör	090-16 36 44	sture.backstrom@umea.se
Besöksadress:	070-6490041	
Umeå kommun	Fax. 090-778482	
Skolgatan 31		
901 84 Umeå		
		Org. nr: 212000-2627
		Bankgiro:5176-2268
		Plusgiro: 126880-4

Tillståndsenhetens hemsida:

<http://www.umea.se/umeakommun/kommunochpolitik/kommunensorganisation/verksamheterochnamnder/socialtjanster/tillstandsenheten.4.28aa6ea51245597a6ce800013105.html/>